

İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ
ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Cilt / Vol: 6, Sayı/Issue: 5, 2017

Sayfa: 3003-3022

Received/Geliş: Accepted/Kabul:

[06-10-2017] – [17-12-2017]

Okul Öncesi Öğretmen Adayları ile Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe Yönelik Öz Yeterlik İnançlarının Karşılaştırılması

Fatma YAŞAR EKİCİ

Yrd.Doç.Dr. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,

Ass.Prof.Dr., İstanbul Sabahattin Zaim University, Faculty of Education,

Orcid ID: 0000-0001-9159-3312

fatmayasarekici@hotmail.com

Öz

Bu araştırmanın temel amacı okul öncesi öğretmen adayları ile pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik öz yeterlik inançlarının karşılaştırılmasıdır. Tarama modelindeki bu araştırmanın çalışma grubunu 2015-2017 yılları arasında özel bir üniversitede okul öncesi öğretmenliği lisans programının 4. sınıfında öğrenim görmekte olan okul öncesi öğretmen adayları ile bu üniversitede pedagojik formasyon eğitimi almakta olan öğretmen adayları olmak üzere toplam 151 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları; Kişisel Bilgi Formu ve Öğretmen Öz Yeterlik Ölçeği'dir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar şöyledir: Okul öncesi öğretmen adayları ile pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik öz yeterlik inançları yaşa ve medeni duruma göre farklılaşmazken; mezun olunan/öğrenim görülen üniversite türüne ve öğretmenlik mesleğini tercih nedenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okulöncesi Öğretmen Adayı, Öz Yeterlik İnanç, Pedagoji, Formasyon, Eğitim.

Comparison of the Self-Efficacy Beliefs of the Preschool Teacher Candidates and the Teacher Candidates Who Studying in Pedagogical Formation Training Program Toward Teaching Profession

Abstract

The aim of this research is to compare the self-efficacy beliefs of the preschool teacher candidates and the teacher candidates who studying in pedagogical formation training program toward teaching profession. The screening model was used. The sample consists of 151 teacher candidates studying in the 4.grade of pre-school teaching graduate program and pedagogical formation training program of a private university in İstanbul in academic years of 2015-2017. The data collection tools used in the research were Personal Information Form and Teacher Self-Efficacy Beliefs Scale. The results obtained from the study are as follows: Significant difference was detected between self-efficacy beliefs of preschool teacher candidates and teacher candidates who studying in pedagogical formation training program toward teaching profession. The self-efficacy beliefs of teacher candidates toward teaching profession do not vary by age and marital status, but vary by the type of university graduated/undergraduate and the cause of choising teaching profession.

Keywords: Preschool Teacher Candidates, Teacher Self-Efficacy Beliefs, Pedagoji, Formation, Education

1. Giriş

Bugünün ve yarının gereksinimlerine yanıt vermesi gereken 21. Yüzyılın öğretmeni, öğrencilere, yalnızca ders veren ve onları değerlendiren bir kişi olmamalıdır. Günümüzün öğretmeni, öğretme-öğrenme süreçlerini örgütleyebilen, iyi bir yönetici, iyi bir gözlemci ve nitelikli bir rehber olmalıdır. Bu bağlamda, öğretmenlik mesleği günümüzde daha fazla nitelik ve yeterlik gerektiren bir meslek durumuna gelmiştir.(Gökçe, 2000, s.23).

Öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği yeterlikleri yerine getirmeleri, onların iyi bir eğitim almış olmalarının yanı sıra, bu görev ve sorumlulukları yerine getirebileceklerine olan inançları, bir diğer ifade ile öğretmenlik mesleğine yönelik öz yeterlik inançları ile de yakından ilgilidir (Türk, 2008, s.1).

Öz-yeterlik, bireyin belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri organize edip, başarılı olarak yapma kapasitesi hakkında kendine ilişkin yargısı olarak tanımlanmıştır (Bandura, 1997, s.3). Öz-yeterlik düzeyi düşük olan insanlar, zor görevlerde ürkek davranırlar ve bu görevleri kişisel tehdit olarak görürler. Bu insanların tutkuları ve seçtikleri amaçlara ulaşmada duydukları sorumluluk genellikle düşük düzeydedir. Zor bir görevle karşı karşıya kaldıkları zaman, nasıl bir başarı sergileyebileceklerine konsantre olmaktan çok kendi kişisel eksikliklerine, karşılaşılabilecekleri engellere ve kötü sonuçlara takılırlar. Yine zorluklarla karşı karşıya kaldıkları zaman çabalarını minimum seviyeye indirirler ve çok çabuk vazgeçerler. Başarısızlık ve kötüye gitme durumunda yeterlik algılarını toparlamakta ve uygulamakta isteksiz davranırlar. Kendi kabiliyetlerine olan inançlarını kaybettiklerinden yeterli performans gösteremezler ve bu durum onlar için başarısızlık anlamına gelmez. Diğer yandan kendi öz-yeterlikleri konusunda güçlü inançlara sahip olan insanlar, zor görevleri üstlenmekten kaçınmazlar. Aksine, meydan okuyucu ve üstesinden gelici bir tavır sergilerler. Amaçlarını gerçekleştirmek için mücadeleci davranırlar ve güçlü sorumluluk duygularını kaybetmezler. Başarısızlık ve kötü durumlarla karşı karşıya kaldıklarında çabalarını en üst seviyeye çıkarabilirler ve ne yapabilecekleri konusunda üst düzey bir gayret gösterirler. Verilen göreve tam olarak odaklanabilirler, zorluklarla karşılaştıklarında stratejik bir şekilde düşünebilirler (Ritter, Boone and Rubba, 2001, s.177).

Öz-yeterlik düzeyi yüksek olan öğretmenler düşük başarıya sahip öğrencilerini “ulaşılabilir” ve onların problemlerini ise, “çözümünebilir” olarak değerlendirirler. Bu öğretmenler, başarısı düşük öğrencilerin problemlerinin üstesinden gelebilmelerinde sorumluluk duygusu taşırlar ve onlara bir şeyler öğretebilme yetenekleri ile gurur duyarlar (Schriver and Czerniak, 1999, s.23). Ayrıca Chan’a (2003, s.528) göre öz-yeterlik düzeyi

yüksek olan öğretmenler, daha etkili eğitim sunarlar ve eğitim esnasında strese daha az girerler.

Yapılan araştırmalarda güçlü bir öğretmen öz yeterlik inancının mesleğe karşı sağlam bir bağlılık duygusu geliştirdiği, meslektaş/velilerle iletişim becerilerini artırdığı belirtilmektedir (Coladarcı, 1992; Hoover–Dempsey, Bassler and Brissie, 1992). Bunlara ek olarak, öğretmen öz yeterliğinin planlama ve öğretme hevesiyle ilişkili olduğu (Allinder, 1994), özyeterlik inançları yüksek olan öğretmenlerin yeni fikirlere daha açık, yeni yöntemleri denemeye daha istekli olduğu (Cousins and Walker, 2000; Guskey, 1988), daha az tükenmişlik yaşadığı (Skaalvik and Skaalvik, 2010), öğrencileri güdülemek için daha çok çaba sarf ettiği, akademik işlere daha çok zaman ayırdığı ve başarıyı artırabildiği (Bandura, 1997) belirtilmektedir. Öte yandan öz yeterliği düşük olan öğretmenler öğretime daha az zaman ayırmakta, zorlukla karşılaşan öğrencilerle uğraşmada sebat etmemekte, otoriter yaklaşım sergilemekte, onları güdülemeye çalışmamakta ve öğretime (ya da mesleğe) zayıf bağlılık göstermektedir (Palmer, 2006, s.655).

Sonuç olarak, öz yeterlik inancının yüksek olmasıyla beraber kendileri ve dersleri sevilen, öğrenciler ile sağlıklı iletişim kurabilen, derslerde alternatif öğretim yöntemleri kullanarak dersi eğlenceli hale getirebilen, öğrenmekten ve öğretmekten zevk alan, sınıfta pozitif eğitim atmosferi oluşturabilen öğretmenler ile eğitim kalitesi artacaktır. Öğrenciler, bu niteliklere sahip öğretmenler gibi olumlu davranış ve tutumlara sahip olmak isteyecek ve bu öğretmenleri model alacaktır. Böylece eğitim öğretim sürecinde yüksek öz yeterlik inancı olan bireylerin yetişmesine de katkı sağlanacaktır (Özenoğlu Kiremit, 2006; Akt. Ayra ve Kösterelioğlu, 2016, s.83).

Konuyla ilgili yapılmış araştırmalar incelendiğinde farklı alanlardaki öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik öz yeterlik inançlarını inceleyen pek çok araştırmanın mevcut olduğu görülmüştür (Ercan-Özaydın, Çavaş ve Arslan-Cansever, 2017; Akoğuz-Yazıcı ve Kalkavan, 2016; Kavrayıcı ve Bayrak, 2016; Çocuk, Yokuş ve Tanrıseven, 2015; Gökdağ-Baltaoğlu, Sucuoğlu ve Yurdabakan, 2015; Arseven, Moroğlu ve Aldıç, 2015; Ateş, 2014; Uysal ve Kösemen, 2013; Elkatmış, Demirbaş ve Ertuğrul, 2013; Yeşilyurt, 2013; Akkuş, 2013; Ülper ve Bağcı, 2012; Öksüz ve Coşkun, 2012; Şahin-Taşkın ve Hacıömeroğlu, 2010; Özdemir, 2008; Otacıoğlu, 2008; Yenilmez ve Kakmacı, 2008; Kahyaoğlu ve Yangın, 2007; Morgil, Seçken ve Yücel, 2004; Yaman, Koray ve Altunçekiç, 2004). Bunun yanında öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarının ele alındığı ilişkiel araştırmalara da rastlanmıştır. Örneğin; öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik öz-yeterlik inançları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen birçok araştırma yapılmıştır (Nakip ve Özcan, 2016; Dadandı, Kalyon ve Yazıcı, 2016; Bümen ve Ercan-Özaydın, 2013; Sandıkçı ve Öncü, 2013; Arastaman, 2013; Ülper ve Bağcı, 2012; Demirtaş, Cömert ve

Özer, 2011; Oğuz ve Topkaya, 2008; Aslan ve Uluçınar-Sağır, 2008; Çapri ve Çelikkaleli, 2008). Öğretmen adaylarının öğretmen öz yeterlik inançları ile mesleki kaygıları (Donmuş, Akpınar ve Eroğlu, 2017), öğrenme yaklaşımları (Ekinci, 2015), akademik alanda arzularını erteleme düzeyleri (Aydın, Ömür ve Argon, 2014), akademik kontrol odakları (Saracaloğlu, Yenice, Özden, 2013), sorgulama ve eleştirel düşünme becerileri (Aldan-Karademir, 2013), iş tatmini ve umutsuzluk düzeyleri (Şahin ve Açar, 2014) arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar da mevcuttur.

Konuyla ilgili alanyazında okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarıyla ilgili yapılmış çalışmalar da vardır (Yaşar-Ekici, Can, Yaman, Yavaş, Ramadan ve Can, 2016; Gömleksiz ve Serhatlıoğlu, 2013; Gökmen, Deveci, Bingöl, Bekir, Temel ve Kanat, 2016; Kesgin, 2006, Erkal-Çil, 2016, Yılmaz, Tomris ve Kurt, 2016). Fakat, okul öncesi öğretmen adayları ile pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik öz yeterlik inançlarının karşılaştırıldığı herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle bu araştırmanın problem cümlesi 'okul öncesi öğretmen adayları ile pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik öz yeterlik inançlarının karşılaştırılması' olarak belirlenmiştir.

1.1. Araştırmanın Amaç ve Alt Amaçları

Bu araştırmanın temel amacı okul öncesi öğretmen adayları ile pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik öz yeterlik inançlarının karşılaştırılmasıdır. Bu temel amaca bağlı olarak belirlenen alt amaçlar şu şekildedir:

1. Okul öncesi öğretmen adayları ile pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik öz yeterlik inançları yaşa göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
3. Öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik öz yeterlik inançları medeni duruma göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
4. Öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik öz yeterlik inançları mezun olunan/öğrenim görülen üniversite türüne göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
5. Öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik öz yeterlik inançları öğretmenlik mesleğini tercih nedenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

2. Yöntem

Bu kısımda araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada okul öncesi öğretmen adayları ile pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik öz yeterlik inançları incelendiği için tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu, var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2014).

2.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırma evrenini İstanbul ilindeki okul öncesi öğretmen adayları ile pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adayları oluşturmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan katılımcılar belirlenirken seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun/kazara örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygun/kazara örnekleme yöntemi, zaman ve işgücü açısından var olan sınırlılıklar nedeniyle örneklemin ulaşılabilir, kolay uygulama yapılabilir birimlerden seçilmesidir (Büyüköztürk, Akgün, Demirel, Karadeniz ve Çakmak, 2012). Bu kapsamda araştırmanın çalışma grubunu ise 2015-2017 yılları arasında özel bir üniversitede okul öncesi öğretmenliği lisans programının 4.sınıfında öğrenim görmekte olan 50 okul öncesi öğretmen adayı ve bu üniversitede pedagojik formasyon eğitimi almakta olan 101 öğretmen adayı olmak üzere toplam 151 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Pedagojik formasyon eğitimi almakta olan öğretmen adaylarının mezun oldukları lisans programları; Tarih, psikoloji, Türk dili ve edebiyatı, İslami ilimler, felsefe, hemşirelik, kimya, konservatuvar, ilahiyat, işletme, sosyoloji, resim, ebelik, iktisat ve İngiliz dili ve edebiyatı'dır.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmaya ilişkin veriler 2015-2017 yılları arasında çalışmaya dahil edilen öğretmen adaylarına eğitim görmekte oldukları üniversitedeki ders saatleri içerisinde dersi veren öğretim üyesinden izin alınıp ulaşılarak ve her iki veri toplama aracı (Kişisel Bilgi Formu ve Öğretmen Özyeterlik Ölçeği) birlikte uygulanarak toplanmıştır. Uygulanan toplam 200 veri toplama aracı içinden eksik doldurulmaları nedeniyle geçersiz olan veriler çıkarılmıştır ve tam doldurulmuş olan 151 veri toplama aracı çözümlenmeye dahil edilmiştir

2.3.1. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları; Kişisel Bilgi Formu ve Öğretmen Öz Yeterlik Ölçeği'dir.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmada öğretmen adaylarının ‘öğrenim gördükleri/mezun oldukları bölüm, yaş, medeni durum, mezun oldukları/öğrenim gördükleri üniversite türü, öğretmenlik mesleğini tercih nedeni’ne ilişkin bilgileri elde etmek amacıyla araştırmacı tarafından yapılandırılmış bir form hazırlanmıştır ve katılımcılara uygulanmıştır.

Öğretmen Özyeterlik Ölçeği (Teachers’ Self-Efficacy Scale): Ölçeğin orijinal formu Tschannen–Moran ve Woolfolk–Hoy (2001) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçeye uyarlanması ve geçerlik güvenilirlik çalışmaları Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya (2005) tarafından yapılmıştır. Ölçek, “öğrenci katılımı”, “öğretim stratejileri” ve “sınıf yönetimi” olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. “Öğrenci katılımı” olarak adlandırılan birinci boyut; öğretmenlerin öğrencileri okul etkinliklerini iyi yapabileceklerine ne düzeyde inandırabilecekleri ile ilgili maddelerden oluşmaktadır. “Öğretim stratejileri” olarak adlandırılan ikinci boyut; öğretmenlerin farklı değerlendirme stratejilerini ne düzeyde kullanabileceklerine ilişkin maddelerden oluşmaktadır. “Sınıf yönetimi” olarak adlandırılan üçüncü boyut ise; öğretmenlerin sınıfta istenmeyen davranışları ne düzeyde kontrol edebilecekleri ile ilgilidir (Akoğuz-Yazıcı ve Kalkavan, 2016).

Ölçek, toplamda 24 maddeden oluşmaktadır. “Öğrenci Katılımı” boyutunu 1,2,4,6,9,12,14,22 numaralı maddeler, “Öğretim Stratejileri” boyutunu 7,10,11,17,18,20,23,24 numaralı maddeler ve “Sınıf Yönetimi” boyutunu 3,5,8,13,15,16,19,21 numaralı maddeler oluşturmaktadır. Öğretmen Öz Yeterlik Ölçeği’nde “yetersiz”, “çok az yeterli”, “biraz yeterli”, “oldukça yeterli” ve “çok yeterli” ifadeleri arasında 9 dereceleme yapılmıştır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 24, en yüksek puan ise 216’dır.

Ölçeğin orijinal formunun geçerlik güvenilirlik çalışmaları Tschannen-Moran ve Woolfolk-Hoy (2001) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin alt boyutlarına ait Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları “Öğrenci Katılımı” boyutu $\alpha = .91$, “Öğretim Stratejileri” boyutu $\alpha = .90$ ve “Sınıf Yönetimi” boyutu $\alpha = .87$ olarak hesaplanmıştır. Çapa, Çakıroğlu & Sarıkaya (2005) tarafından yapılan ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışmasında üç alt boyut adına yapı geçerliliği sağlamak amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Analiz Türkiye’de 6 üniversite ve 4 ilden oluşturulan 628 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Türkçeye uyarlanan ölçeğin tamamına ait Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı $\alpha = .93$; “Öğrenci Katılımı” boyutu $\alpha = .82$, “Öğretim Stratejileri” boyutu $\alpha = .86$ ve “Sınıf Yönetimi” boyutu $\alpha = .84$ ’tür. Hesaplanan güvenilirlik katsayıları, ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir (Field, 2009; Huck, 2009).

2.4. Verilerin Analizi

Araştırma için toplanan veriler SPSS 20 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine

yönelik öz yeterlik inançlarının mezun olunan/öğrenim görülen bölüme, medeni duruma ve mezun olunan/öğrenim görülen üniversite türüne göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere Bağımsız Grup t Testi kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik öz yeterlik inançlarının yaşa ve öğretmenlik mesleğini tercih nedenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere Kruskal Wallis H Testi ve Mann Whitney U Testi kullanılmıştır.

3. Bulgular

Araştırmadan elde edilen bulgular alt amaçlar çerçevesinde tablolar halinde aşağıda sunulmuştur.

3.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt amacı okul öncesi öğretmen adayları ile pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yöneliktir. Aşağıda, birinci alt amaca ilişkin bulgular Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Okul Öncesi Öğretmen Adayları İle Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe Yönelik Özyeterlik İnançları Arasında Anlamlı Bir Farklılık Olup Olmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup T Testi Sonuçları

Ölçek alt boyutları	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	Sh_x	T Testi		
						t	Sd	P
Öğrenci katılımı	PFEAÖA	101	54.71	8.255	.821			
	OÖÖA	50	51.74	7.876	1.114	2.114	149	.036*
Öğretim stratejileri	PFEAÖA	101	55.44	8.479	.844			
	OÖÖA	50	51.34	8.405	1.189	2.802	149	.006*
Sınıf yönetimi	PFEAÖA	101	54.31	9.044	.900			
	OÖÖA	50	50.60	7.825	1.107	2.475	149	.014*

PFEAÖA: Pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adayları

OÖÖA: Okul öncesi öğretmen adayları

Tablo 1 incelendiğinde görülmektedir ki öğrenci katılımına yönelik öz yeterlik inancı alt boyutunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=2.114$; $p<.05$). Farkın hangi grup lehine olduğunu tespit etmek amacıyla ortalamalar incelendiğinde, pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=54.71$), okul öncesi öğretmen adaylarının aritmetik ortalamasından ($\bar{X}=51.74$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Yani, söz konusu farklılık pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adayları lehine gerçekleşmiştir.

Öğretim stratejilerine yönelik öz yeterlik inancı alt boyutunda grupların

aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=2.802$; $p<.05$). Farkın hangi grup lehine olduğunu tespit etmek amacıyla ortalamalar incelendiğinde, pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=55.44$), okul öncesi öğretmen adaylarının aritmetik ortalamasından ($\bar{X}=51.34$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Yani, söz konusu farklılık pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adayları lehine gerçekleşmiştir.

Sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik inancı alt boyutunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=2.475$; $p<.05$). Farkın hangi grup lehine olduğunu tespit etmek amacıyla ortalamalar incelendiğinde, pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=54.31$), okul öncesi öğretmen adaylarının aritmetik ortalamasından ($\bar{X}=50.60$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Yani, söz konusu farklılık pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adayları lehine gerçekleşmiştir.

3.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacı öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik öz yeterlik inançlarının yaşa göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemeye yöneliktir. İkinci alt amaca ilişkin bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2.Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlik İnançlarının Yaşa Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Ölçek Alt boyutları	Yaş	N	Sıra Ort.	SD	X ²	P
Öğrenci katılımı	20-25 yaş arası	87	74.66			
	26-30 yaş arası	22	68.75			
	31-35 yaş arası	22	76.89	4	4.905	.297
	36-40 yaş arası	13	73.27			
	41-45 yaş arası	6	112.17			
Toplam		150				
Öğretim stratejileri	20-25 yaş arası	87	73.52			
	26-30 yaş arası	22	69.77			
	31-35 yaş arası	22	73.00	4	4.866	.301
	36-40 yaş arası	13	88.23			
	41-45 yaş arası	6	106.75			
Toplam		150				
Sınıf yönetimi	20-25 yaş arası	87	71.60			
	26-30 yaş arası	22	74.82			
	31-35 yaş arası	22	74.55	4	5.814	.213
	36-40 yaş arası	13	88.00			
	41-45 yaş arası	6	111.00			
Toplam		150				

Tablo 2 incelendiğinde yaşa göre öğretmen adaylarının öğrenci katılımına yönelik öz yeterlik inancı alt boyutundan ($X^2=4.905$; $p>.05$), öğretim stratejilerine yönelik öz yeterlik inancı alt boyutundan ($X^2=4.866$; $p>.05$) ve sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik inancı alt boyutundan ($X^2=5.814$; $p>.05$) aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı bulunmadığı görülmektedir.

3.3. Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt amacı öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik öz yeterlik inançlarının medeni duruma göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeye yöneliktir. Aşağıda, üçüncü alt amaca ilişkin bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Öğretmen Öz Yeterlik Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Medeni Duruma Göre Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup T Testi Sonuçları

Ölçek alt boyutları	Medeni durum	N	$\bar{X}$	SS	Sh_x	T Testi		
						t	Sd	P
Öğrenci katılımı	Evli	51	53.78	7.593	.821			
	Bekar	95	53.63	8.594	1.114	.107	144	.915
Öğretim stratejileri	Evli	51	54.86	8.278	.844			
	Bekar	95	53.62	8.911	1.189	.823	144	.412
Sınıf yönetimi	Evli	51	53.80	7.777	.900			
	Bekar	95	52.58	9.184	1.107	.809	144	.420

Tablo 3'te görüldüğü gibi, medeni durum değişkenine göre öğrenci katılımına yönelik öz yeterlik inancı alt boyutunda ($t=.107$; $p>.05$), öğretim stratejilerine yönelik öz yeterlik inancı alt boyutunda ($t=.823$; $p>.05$) ve sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik inancı alt boyutunda ($t=.809$; $p>.05$) grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

3.4. Dördüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt amacı öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik öz yeterlik inançlarının mezun olunan/öğrenim görülen üniversite türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeye yöneliktir. Dördüncü alt amaca ilişkin bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Öğretmen Öz Yeterlik Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Mezun Olunan/Öğrenim Görülen Üniversite Türüne Göre Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup T Testi Sonuçları

Ölçek alt boyutları	Mezun olunan/öğrenim görülen üniversite türü	N	$\bar{X}$	SS	Sh_x	T Testi		
						t	Sd	P

Okul Öncesi Öğretmen Adayları ile Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe Yönelik Öz Yeterlik İnançlarının Karşılaştırılması

Öğrenci katılımı	Özel	88	52.83	8.240	.878			
	Devlet	62	54.98	8.171	1.038	-1.585	132.151	.115
Öğretim stratejileri	Özel	88	53.09	9.167	.977			
	Devlet	62	55.44	7.779	.988	-1.687	142.869	.094
Sınıf yönetimi	Özel	88	51.70	8.880	.947			
	Devlet	62	54.97	8.470	1.076	-2.277	135.209	.024*

Tablo 4'te görüldüğü gibi, mezun olunan/öğrenim görülen üniversite türüne göre öğrenci katılımına yönelik öz yeterlik inancı alt boyutunda ($t=-1.585$; $p>.05$) ve öğretim stratejilerine yönelik öz yeterlik inancı alt boyutunda ($t=-1.687$; $p>.05$) grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Bundan farklı olarak; sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik inancı alt boyutunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=-2.277$; $p<.05$). Söz konusu farklılık devlet üniversitesinden mezun olan öğretmen adayları lehine gerçekleşmiştir. Buna göre, devlet üniversitesinden mezun olan öğretmen adaylarının sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik inancı alt boyutu puanları aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=54.97$), özel üniversitede öğrenim görmüş öğretmen adaylarının sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik inancı alt boyutu puanları aritmetik ortalamasından ($\bar{X}=51.70$) yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.5. Beşinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt amacı öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik öz yeterlik inançlarının öğretmenlik mesleğini tercih nedenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemeye yöneliktir. Beşinci alt amaca ilişkin bulgular Tablo 5 ve Tablo 5.1'de sunulmuştur.

Tablo 5. Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlik İnançlarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Nedenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Ölçek Alt boyutları	Öğretmenlik mesleğini tercih nedeni	N	Sıra Ort.	SD	X ²	P
Öğrenci katılımı	Öğretmen olma isteği	99	72.17			
	İş garantisi ve çalışma koşulları	28	92.16	3	7.960	.047*
	Ailemin isteği	10	51.25			
	Diğer	12	78.08			
	Toplam	149				
Öğretim stratejileri	Öğretmen olma isteği	99	75.92			
	İş garantisi ve çalışma koşulları	28	79.30	3	2.630	.452
	Ailemin isteği	10	54.30			
	Diğer	12	74.63			
	Toplam	149				

Sınıf yönetimi	Öğretmen olma isteği	99	75.92			
	İş garantisi ve çalışma koşulları	28	79.30			
	Ailemin isteği	10	54.30	3	4.217	.239
	Diğer	12	74.63			
	Toplam	149				

Tablo 5 incelendiğinde öğretmenlik mesleğini tercih nedenine göre öğretmen adaylarının öğretim stratejilerine yönelik öz yeterlik inancı alt boyutundan ($X^2=2.630$; $p>.05$) ve sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik inancı alt boyutundan ($X^2=4.217$; $p>.05$) aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı bulunmadığı görülmektedir.

Bundan farklı olarak öğretmenlik mesleğini tercih nedenine göre öğretmen adaylarının öğrenci katılımına yönelik öz yeterlik inancı alt boyutundan aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir ($X^2=4.905$; $p>.05$).

Bu işlemin ardından anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U Testi uygulanmış ve gruplar arasında tek tek karşılaştırmaya gidilmiştir. Elde edilen bulgular, Tablo 5.1’de sunulmuştur.

Tablo 5.1. Öğretmen Adaylarının Öğrenci Katılımına Yönelik Öz Yeterlik İnancı Alt Boyutundan Aldıkları Puanların Öğretmenlik Mesleğini Tercih Nedenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Ölçek	Öğretmenlik	N	Sıra	Sıra	Z	U	P
Alt	mesleğini tercih		Ort.	Topl.			
Boyutu	nedeni						
Öğrenci katılımı	Öğretmen olma isteği	99	60.19	5959.00	-2.195	1009.000	.028*
	İş garantisi ve çalışma koşulları	28	77.46	2169.00			
	Toplam	127					
	İş garantisi ve çalışma koşulları	28	22.00	616.00	-2.325	70.000	.020*
Öğrenci katılımı	çalışma koşulları	10	12.50	125.00			
	Ailemin isteği	38					
	Toplam						

Tablo 5.1 incelendiğinde görülmektedir ki; öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih nedenine göre öğrenci katılımına yönelik öz yeterlik inancı alt boyutundan aldıkları puanlarda gruplar arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p<.05$). Buna göre sıra ortalamalarına bakıldığında; öğretmenliği tercih nedeni iş garantisi ve çalışma koşulları olan katılımcıların (sıra ort.= 77.46) öğretmenliği tercih nedeni öğretmen olma

isteği olan katılımcılara (sıra ort.=60.19) oranla öğrenci katılımına yönelik öz yeterlik inancı alt boyutundan daha yüksek puan aldıkları görülmektedir. Öğretmenliği tercih nedeni iş garantisi ve çalışma koşulları olan katılımcıların (sıra ort.=22.00) öğretmenliği tercih nedeni ailesinin isteği olan katılımcılara (sıra ort.=12.50) oranla öğrenci katılımına yönelik öz yeterlik inancı alt boyutundan daha yüksek puan aldıkları görülmektedir.

4. Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada okul öncesi öğretmen adayları ile pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik öz yeterlik inançları karşılaştırılmış ve çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlardan ilki şöyledir: Okul öncesi öğretmen adayları ile pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu çalışmada pedagojik formasyon eğitimi almakta olan öğretmen adaylarının mezun oldukları lisans programları; Tarih, psikoloji, Türk dili ve edebiyatı, İslami ilimler, felsefe, hemşirelik, kimya, konservatuvar, ilahiyat, işletme, sosyoloji, resim, ebelik, iktisat ve İngiliz dili ve edebiyatı'dır. Buna göre; pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öğrenci katılımına, öğretim stratejilerine ve sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik inançları okul öncesi öğretmen adaylarının öğrenci katılımına, öğretim stratejilerine ve sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik inançlarından daha yüksektir. Konuyla ilgili yapılmış çalışmalar incelendiğinde bu çalışmanın bulgularını destekler nitelikte birçok çalışmanın mevcut olduğu görülmüştür (Gökdağ-Baltaoğlu, Sucuoğlu ve Yurdatapan, 2015; Ilgaz, Bülbül ve Çuhadar, 2013; Demirtaş, Cömert ve Özer, 2011; Güvenç, 2011; Gürol, Altunbaş ve Karaaslan, 2011 Gençtürk ve Memiş, 2010; Çapri & Çelikkaleli, 2008; Şeker, Deniz ve Gorgen, 2005; Erişen ve Çeliköz, 2003). Konuyla ilgili yapılan bazı çalışmalarda öğrenim görülen bölüme göre anlamlı farkın öğretmenlik mesleğinin farklı boyutlarında saptandığı çalışmalara da rastlanmıştır. Örneğin; Kavrayıcı ve Bayrak'ın (2016) pedagojik formasyon sertifika programında öğrenim gören öğretmen adaylarının öz-yeterlik algılarını incelediği araştırmada branş değişkenine göre öğretmen adaylarının öğretim stratejilerine ve sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik algılarının farklılaşmadığı; öğrenci katılımına yönelik öz yeterlik algılarının farklılaştığı saptanmıştır. Buna göre matematik öğretmenliği adaylarının öğrenci katılımını sağlama öz-yeterlik algılarının görsel sanat öğretmeni adaylarına göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yeşilyurt (2013)'un öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algısını belirlemek amacıyla yaptığı araştırmada öğrenim görülen program türüne göre öğretmen öz-yeterliğinin öğrenci katılımı ve sınıf yönetimi faktörlerine ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda matematik öğretmenliğinde öğrenim gören

öğretmen adaylarının, diğer programlarda öğrenim gören adaylara göre öz-yeterlik algı düzeylerinin daha düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Kahyaoğlu ve Yangın (2007)'nin ilköğretim öğretmen adaylarının mesleki öz yeterliklerine ilişkin görüşlerini incelediği araştırmada ilköğretim fen bilgisi öğretmen adaylarının diğer bölümlerdeki öğretmen adaylarına göre mesleki öz-yeterliklerine ilişkin daha yüksek öz-yeterlik düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir. Akoğuz-Yazıcı ve Kalkavan'ın (2016) pedagojik formasyon eğitimi gören beden eğitimi ve spor yüksekokulu (BESYO) mezunları ve diğer alan mezunlarının öz yeterlik inançlarını karşılaştırdığı araştırmada bölüm değişkenine göre öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarının farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre BESYO mezunlarının öz yeterlik inançları diğer bölümlere göre daha yüksek çıkmıştır. Dadandı, Kalyon ve Yazıcı'nın (2016) eğitim fakültesinde öğrenim gören ve pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançları, kaygı düzeyleri ve öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarını incelediği araştırmada pedagojik formasyon alanların öğretim stratejilerine yönelik öz-yeterlik düzeylerinin eğitim fakültesi öğrencilerinininkinden yüksek olduğu, buna karşın öğrenci katılımını sağlama, sınıf yönetimi ve toplam öz-yeterlik inançları açısından iki grubun puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Oğuz ve Topkaya'nın (2009) ortaöğretim alan öğretmenliği öğrencilerinin öğretmen öz yeterlik inançları ile öğretmenliğe ilişkin tutumlarını incelediği araştırmada öğrencilerin, öğrenci katılımı ve öğretim stratejilerini kullanmaya yönelik öğretmen öz yeterlik inançlarının programlarına göre farklılaştığını saptamışlardır. Buna göre öğrenci katılımını sağlama boyutunda tarih öğretmenliği öğrencilerinin öz yeterlik inançlarının biyoloji, fizik ve kimya öğretmenliğinden; felsefe öğretmenliği öğrencilerinin ise, biyoloji öğretmenliği öğrencilerinden daha yüksek olduğu bulgulanmıştır. Öğretim stratejileri kullanma boyutunda ise felsefe, tarih ve fizik öğretmenliği öğrencilerinin öz yeterlik inançlarının Edebiyat öğretmenliği öğrencilerinden; Tarih ve Fizik öğretmenliği öğrencilerinin de Biyoloji öğretmenliği öğrencilerinden daha yüksek olduğu bulgulanmıştır. Aydın, Ömür ve Argon'un (2014) öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ile akademik alanda arzularını erteleme düzeylerine yönelik görüşlerini incelediği araştırmada bölüm değişkeni açısından öğrenci katılımı boyutunda Türkçe öğretmenliği bölümünde okuyan öğretmen adaylarının sınıf öğretmenliği, özel eğitim öğretmenliği ve İngilizce alanında okuyan öğrencilerden anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür. Bunun yanında Güzel Sanatlar bölümünde okuyan öğrencilerin, öğrenci katılımı boyutunda Matematik, Türkçe ve Özel Eğitim Öğretmenliği alanında okuyan öğrencilerden anlamlı şekilde farklılaştığı ve bu alt boyutta kendilerini yeterli görmedikleri bulgulanmıştır. Bu çalışmalardan farklı olarak öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançlarının mezun olunan/öğrenim görülen bölüme göre farklılaşmadığını bulgulayan çalışmalara da

rastlanmıştır (Ateş, 2016; Saracaloğlu, Yenice ve Özden; Elkatmış, Demirbaş ve Ertuğrul, 2013). Görüldüğü gibi öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançlarının mezun olunan/öğrenim görülen bölüme göre farklılaşma durumuna ilişkin yapılan çalışmalarda birbirinden farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Bu durum; örneklem grubunun farklı sayıda ve farklı üniversitelerden olmasıyla, öğrenim görülen üniversitede verilen eğitimin içeriği ve niteliğinin farklılığı ile ilişkili olabilir.

Araştırmanın bir diğer sonucuna göre öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik öz yeterlik inançları yaşa göre farklılaşmamaktadır. Konuyla ilgili yapılmış çalışmalarda elde edilen sonuçlar da bu bulguyu desteklemektedir (Ateş, 2016; Kavrayıcı ve Bayrak, 2016; Çocuk, Yokuş ve Tanrıseven, 2015; Uysal ve Kösemen, 2013; Elkatmış, Demirbaş ve Ertuğrul, 2013; Tschannan-Moran ve Woolfolk Hoy, 2007). Bu sonuç, çalışmanın örneklem grubuyla ilişkilendirilebilir. Nitekim bu çalışmada örneklem grubunu öğretmen adayları oluşturmuştur ve bu bireyler daha öğretmenlik yapmaya başlamamışlardır. Eğer bu çalışma öğretmenlerin öğretmenliğe yönelik öz yeterlik inançları üzerine yapılmış olsaydı, yaşla birlikte artan mesleki kıdem ve mesleki deneyimin mesleğe yönelik öz yeterlik inancını artırdığı şeklinde bir sonuca ulaşılması muhtemel olabilirdi.

Araştırmadan elde edilen bir diğer sonuca göre öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik öz yeterlik inançları medeni duruma göre farklılaşmamaktadır. İlgili alanyazında konuyla ilgili olarak medeni durum değişkenini ele alan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik öz yeterlik inançlarının medeni duruma göre farklılaşmaması, bu mesleğin evli veya bekar fark etmeksizin bireylerin mesleki ilgi, tutum ve yetenekleriyle alakalı olduğunun bir göstergesi olabilir.

Bu araştırmadan elde edilen bir başka sonuca göre öğretmen adaylarının mezun oldukları/öğrenim gördükleri üniversite türüne göre öğrenci katılımına ve öğretim stratejilerine yönelik öz yeterlik inançları farklılaşmazken, sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik inançları mezun oldukları/öğrenim gördükleri üniversite türüne göre farklılaşmaktadır. Buna göre, devlet üniversitesinde öğrenim gören/mezun olmuş öğretmen adaylarının sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik inançları, özel üniversitede öğrenim gören/mezun olmuş öğretmen adaylarının sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik inançlarından daha yüksektir. Bu çalışmada değişken olarak mezun olunan/öğrenim görülen üniversite türü, devlet ve özel üniversite şeklinde ele alınmıştır. Konuyla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde değişken olarak öğrenim görülen üniversite türünün farklı coğrafi bölgelerdeki üniversite türü ve I./II. öğretim türü şeklinde ele alındığı tespit edilmiştir. Buna göre; Uysal ve Kösemen'in (2013) öğretmen adaylarının genel öz-yeterlik inançlarını incelediği çalışmada pedagojik formasyon

programı öğrencilerinin genel öz-yeterliğinin üniversiteye göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı, Batı Karadeniz Bölgesindeki üniversitede öğrenim gören pedagojik formasyon programı öğrencilerinin Ege Bölgesindeki üniversitede öğrenim gören pedagojik formasyon programı öğrencilerinden daha yüksek genel öz-yeterliğe sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Elkatmış, Demirtaş ve Ertuğrul'un (2013) eğitim fakültesi öğrencileri ile formasyon eğitimi alan fen edebiyat fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik öz yeterlik inançlarını inceledikleri araştırmada I.öğretim ve II.öğretim türünde eğitim gören öğrencileri karşılaştırmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik öz yeterlik inançlarının öğrenim görülen üniversite türüne göre farklılaşmadığı saptanmıştır. Aydın, Ömür ve Argon'un (2014) öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ile akademik alanda arzularını erteleme düzeylerine yönelik görüşlerini incelediği araştırmada öğretim türü değişkeni açısından, öğrenci katılımına yönelik öz yeterlik ile öğretim stratejilerine yönelik öz yeterlik boyutlarında II.öğretimde öğrenim gören öğretmen adaylarının I.öğretimde öğrenim görenlere göre kendilerini daha yeterli gördükleri saptanmıştır.

Bu araştırmada ulaşılan en son sonuca göre, öğretmen adaylarının öğretim stratejilerine ve sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik inançları öğretmenlik mesleğini tercih nedenine göre farklılaşmamaktadır. Bundan farklı olarak; öğretmen adaylarının öğrenci katılımına yönelik öz yeterlik inançları öğretmenlik mesleğini tercih nedenine göre farklılaşmaktadır. Buna göre öğretmenliği tercih nedeni iş garantisi ve çalışma koşulları olan öğretmen adaylarının öğrenci katılımına yönelik öz yeterlik inançları, öğretmenliği tercih nedeni öğretmen olma isteği ve ailesinin isteği olan öğretmen adaylarının öğrenci katılımına yönelik öz yeterlik inançlarından daha yüksektir. El katmış, Demirtaş ve Ertuğrul'un (2013) yaptığı araştırmadan elde edilen sonuca göre eğitim fakültesi öğrencilerinin öz yeterlik inançları mesleği tercih nedenine göre farklılaşmazken, fen-edebiyat fakültesi öğrencilerinin öz yeterlik inançları mesleği tercih nedenine göre farklılaşmaktadır. Buna göre mesleği kendi isteğiyle ve aile isteğiyle seçen fen-edebiyat fakültesi öğrencilerinin, çevre etkisiyle seçenlere göre daha yüksek öz yeterlik inancına sahip oldukları görülmüştür. Yapılan araştırmalarda elde edilen bu farklı sonuçlar, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarıyla ilişkili olabilir. Nitekim, ilgili alan yazında mesleki öz-yeterlik inançları ile öğretmenliğe yönelik tutumlar arasında pozitif yönde anlamlı ilişkinin olduğunu saptayan çalışmalar mevcuttur (Nakip ve Özcan, 2016; Eroğlu ve Ünlü, 2015; Demirtaş, Cömert ve Özer, 2011; Çaycı, 2011; Çapri ve Çelikkaleli, 2008; Çakır, Erkuş ve Kılıç, 2004; Oğuz ve Topkaya, 2008; Çakır, 2005; Ghait and Shaaban,1999). Bu çalışmalarda görülmektedir ki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutumları arttıkça, öğretmenlik mesleğine yönelik öz yeterlik inançları da artmaktadır.

5. Öneriler

Konuyla ilgili araştırmacılara ve uygulamacılara yönelik olarak sunulan öneriler şöyledir:

- Bu araştırmada okul öncesi öğretmen adayları ile pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik öz yeterlik inançları karşılaştırılmış ve çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Farklı branşlardaki öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik öz yeterlik inançlarının karşılaştırıldığı başka çalışmalar yapılabilir.
- Bu araştırmada çalışma grubuna İstanbul'daki bir özel üniversitenin 4. sınıfında eğitim gören okul öncesi öğretmen adayları ile pedagojik formasyon eğitimi almakta olan öğretmen adayları dahil edilmiştir. Türkiye'nin tüm bölgelerini temsil eden özel/vakıf ve devlet üniversitelerinin farklı sınıf düzeylerinde ve farklı bölümlerinde eğitim görmekte olan öğretmen adaylarının örneklem olarak belirlendiği benzer bir çalışma yapılabilir.
- Öğretmen adayları ile öğretmenlik mesleğini aktif olarak yapmakta olan öğretmenlerin öğretmenliğe yönelik öz yeterlik inançlarının karşılaştırıldığı çalışmalar yapılabilir.
- Türkiye'deki ve diğer ülkelerdeki öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik öz yeterlik inançlarının karşılaştırıldığı uluslararası çalışmalar yapılabilir.
- Öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin öğretmenliğe yönelik öz yeterlik inançlarını etkileyen ve yordayan faktörleri belirlemeye yönelik nitel veya karma çalışmalar yapılabilir.
- Öğretmen adaylarının mesleğe yönelik öz yeterlik inançlarını artırmak amacıyla eğitim gördükleri süreçte verilen derslerin içeriği ve kalitesini artırıcı düzenlemeler yapılabilir.
- Öğretmenlerin mesleki öz yeterlik inançlarını artırmak amacıyla hizmet içi eğitimler düzenlenebilir.

Kaynakça / References

Akkuş, Z. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz yeterlik inanç düzeylerinin belirlenmesi üzerine bir çalışma. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 102-116.

Akoğuz-Yazıcı N. ve Kalkavan, A. (2016). Pedagojik formasyon eğitimi gören beden eğitimi ve spor yüksekokulu mezunlarının ve diğer alan mezunlarının öz yeterlik inançlarının karşılaştırılması. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, 4(2), 412-429.

Aldan-Karademir, Ç. (2013). *Öğretmen adaylarının sorgulama ve eleştirel düşünme becerilerinin öğretmen öz yeterlik düzeyine etkisi*, Doktora Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

- Allinder, R. M. (1994). The relationship between efficacy and the instructional practices of special education teachers and consultants. *Teacher Education and Special Education, 17*, 86-95.
- Arastaman, G. (2013). Eğitim ve fen edebiyat fakültesi öğrencilerinin öz yeterlik inançları ve öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD), 14(2)*, 205-217.
- Arseven, A., Moroğlu, B. ve Aldıg, E. (2015). Türkçe ve Türk dili ve edebiyatı öğretmeni adaylarının öğretmen öz yeterlik inançlarının incelenmesi. *International Journal of Eurasia Social Sciences, 6(21)*, 48-66.
- Aslan, O. ve Uluçınar Sağır, Ş. (2008). *Fen ve teknoloji öğretmen adaylarının bilimsel tutumlarının, öz yeterlik inanç düzeylerinin ve etki eden faktörlerin belirlenmesi*. 11.06.2017 tarihinde <http://ietc2008.home.anadolu.edu.tr/ietc2008/167.doc> adresinden alınmıştır.
- Ateş, A. (2014). *Güzel sanatlar eğitimi öğrencilerinin öğretmen öz yeterlik inançlarının belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ateş, G. (2016). *Akdeniz üniversitesi eğitim fakültesi öğretmen adayları ve Antalya'da görev yapan öğretmenlerin özyeterlik algılarının karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Ayra, M. ve Kösterelioglu, M. (2016). Öğretmenlerin mesleki öz-yeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, 7(17)*, 81-102.
- Aydın, R., Ömür, Y.E. ve Argon, T. (2014). Öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ile akademik alanda arzularını erteleme düzeylerine yönelik görüşleri. *Eğitim Bilimleri Dergisi, 40*, 1-12.
- Azar, A. (2010). Ortaöğretim fen bilimleri ve matematik öğretmeni adaylarının öz yeterlik inançları. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 6(12)*, 235-252..
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: Freeman.
- Bümen, N. T. ve Ercan-Özaydın, T. E. (2013). Adaylıktan göreve öğretmen özyeterliliği ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlardaki değişimler. *Eğitim ve Bilim, 38(169)*, 109-125.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (11. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Chan, D.W. (2003). Multiple intelligences and perceived self-efficacy among Chinese secondary school teachers in Hong Kong, *Educational Psychology, 23(5)*, 521-533
- Coladarcı, T. (1992). Teachers' sense of efficacy and commitment to teaching. *The Journal of Experimental Education, 60(4)*, 323-337.
- Cousins, J., & Walker, C. (1995). Predictors of educators' valuing of systemic inquiry in schools. *Canadian Journal of Program Evaluation, Special Issue*, 25-35.
- Çakır, Ö. (2005). Anadolu Üniversitesi açık öğretim fakültesi İngilizce öğretmenliği lisans programı (İÖLP) ve eğitim fakülteleri İngilizce öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumları ve mesleki yeterlik algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9 (6)*, 27-42.
- Çapa, Y., Çakıroğlu, J., & Sarıkaya, H. (2005). The development and validation of a Turkish version of teachers' sense of efficacy scale. *Education and Science, 30(137)*, 74-81.

- Çapri, B. ve Çelikkaleli, O. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 33-53.
- Çocuk, H.E., Yokuş, G. ve Tanrıseven, I. (2015). Pedagojik formasyon öğrencilerinin öğretmenliğe ilişkin özyeterlik ve metaforik algıları: Mersin üniversitesi örneği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(32), 373-387.
- Dadandı, İ., Kalyon, A. ve Yazıcı, H. (2016). Eğitim fakültesinde öğrenim gören ve pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançları, kaygı düzeyleri ve öğretmenlik mesleğine karşı tutumları. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 253-269.
- Demirtaş, H., Cömert, M. ve Özer, N. (2011). Öğretmen adaylarının özyeterlik inançları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 36(159), 96-111.
- Donmuş, V., Akpınar, B. ve Eroğlu, M. (2017). Öğretmen adaylarının akademik özyeterlikleri ve mesleki kaygıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(37), 1-13.
- Ekinci, N. (2015). Öğretmen adaylarının öğrenme yaklaşımları ve öğretmen özyeterlik inançları arasındaki ilişki. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(1), 62-76.
- Elkatmış, M., Demirbaş, M. ve Ertuğrul, N. (2013). Eğitim fakültesi öğrencileri ile formasyon eğitimi alan fen edebiyat fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik öz yeterlik inançları. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(3), 41-50.
- Ercan-Özaydın, T., Çavaş, P. ve Arslan-Cansever, B. (2017). Sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik inançlarının değerlendirilmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(1), 1- 30.
- Erişen, Y., ve Çeliköz, N. (2003). Öğretmen adaylarının genel öğretmenlik davranışları açısından kendilerine yönelik yeterlilik algıları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1 (4), 427-439.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. London: SAGE Publications.
- Gençtürk, A. ve Memiş, A. (2010). İlköğretim okulu öğretmenlerinin özyeterlik algıları ve iş doyumlarının demografik faktörler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 9(3), 1037-1054.
- Gökçe, (2000). Yirmi birinci yüzyılın öğretmeni. *Çağdaş Eğitim*, 270, 21-26.
- Gökdağ-Baltaoğlu, M., Sucuoğlu, H. ve Yurdabakan, İ. (2015). Öğretmen adaylarının öz-yeterlik algıları ve başarı/başarısızlık yüklemeleri: Boylamsal bir araştırma. *İlköğretim Online*, 14(3), 803-814.
- Guskey, T.R. (1988). Teacher efficacy, self - concept, and attitudes toward the implementation of instructional innovation. *Teaching and Teacher Education*, 4(1), 63 - 69.
- Gürol, A., Altınbaş, S. ve Karaaslan, N. (2010). Öğretmen adaylarının öz yeterlik inançları ve epistemolojik inançları üzerine bir çalışma. *e-journal of New World Sciences Academy*, 5(3), 1395-1404.
- Güvenç, H. (2011). Öğretmen adayı öğrencilerin mesleki öz yeterlilik algıları ile öğrenci başarısı sorumluluk algıları. *e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 6(2), 1410-1421.
- Hoover-Dempsey, K., Bassler, O., & Brissie, J. (1992). Explorations in parent - school relations. *Alberta Journal of Educational Research*, 85, 287-294.
- Huck, S.,W. (2009). *Statistical misconceptions*. New York: Routledge.

- İlgaz, G., Bülbül, T. ve Çuhadar, C. (2013). Öğretmen adaylarının eğitim inançları ile öz-yeterlik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 50-65.
- Kahyaoğlu, M. ve Yaygın, S. (2007). İlköğretim öğretmen adaylarının mesleki özyeterliklerine ilişkin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 73-84.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (26.baskı). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kavrayıcı C. ve Bayrak, C. (2016). Öğretmen adaylarının özyeterlik algıları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(23), 623-658.
- Morgil, İ., Seçken, N. & Yücel, S. (2004). Kimya öğretmen adaylarının özyeterlik inançlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6 (1), 62-72.
- Nakip, C. ve Özcan, G. (2016). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik özyeterlik inançları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişki. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3), 783-795.
- Oğuz, A. ve Topkaya, N. (2008). Ortaöğretim alan öğretmenliği öğrencilerinin öğretmen özyeterlik inançları ile öğretmenliğe ilişkin tutumları. *Akademik Bakış*, 14, 23-36.
- Otacıoğlu, S. G. (2008). Müzik öğretmenliği okul deneyimi uygulamalarına katılan öğretmen adaylarının öz etkililik-yeterlilik düzeylerinin incelenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(1), 163-170.
- Öksüz, Y. ve Coşkun, K. (2012). Öğretmenlik uygulaması I-II derslerinin zihin engelliler öğretmen adaylarının öz-yeterlilik algılamaları üzerindeki etkisi. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13(2), 131-155.
- Özdemir, S. M. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretim sürecine ilişkin özyeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 14(54), 277-306.
- Palmer, D. H. (2006). Sources of self-efficacy in a science methods course for primary teacher education students. *Research in Science Education*, 36, 337-353.
- Ritter, J.; Boone, W.; Rubba, P. (2001). Development of an instrument to assess prospective elementary teacher self-efficacy beliefs about equitable science teaching and learning (SEBEST). *Journal of Science Teacher Education*, 12(3), 175-198.
- Sandıkçı, M. ve Öncü, E. (2013). Beden eğitimi ile diğer alanlardaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin yeterlik algıları ve tutumlarının belirlenmesi ve karşılaştırılması. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 4 (1), 135-151.
- Sapancı, M. (2010). *Güzel sanatlar eğitimi öğrencilerinin üstbilişsel farkındalık düzeyleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik öz-yeterlik inançlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Saracaloğlu, A. S., Yenice, N. ve Özden, B. (2013). Fen bilgisi, sosyal bilgiler ve sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen öz-yeterlik algılarının ve akademik kontrol odaklarının incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 227-250.
- Schrifer, M.; Czerniak, C. M. (1999). A comparison of middle and junior high science teachers levels of efficacy and knowledge of developmentally appropriate curriculum and instruction, *Journal of Science Teacher Education*, 10(1), 21-42.
- Skaalvik, E. M. ve Skaalvik, S. (2010). Teacher self-efficacy and teacher burnout: A study of relations. *Teaching and Teacher Education*, 26, 1059-1069.

- Şahin-Taşkın Ç. ve Hacıömeroğlu G. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik inançları: nicel ve nitel verilere dayalı bir inceleme. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 21-40.
- Şahin, E., & Açar, A., (2014). Determining the relationship among levels of hopelessness, levels of job satisfaction and perceptions of self-efficacy of teacher candidates. *Journal of Teacher Education and Educators*, 3(1), 53-72.
- Şeker, H., Deniz, S. ve Görgeç, İ. (2005). Tezsiz yüksek lisans öğretmen adaylarının öğretmenlik yeterlikleri üzerine değerlendirmeleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 42, 237-253.
- Tschannen-Moran, M., & Woolfolk-Hoy, A. (2001). Teacher efficacy: Capturing an elusive construct. *Teaching and Teacher Education*, 17, 783-805.
- Tschannen-Moran, M., & Woolfolk-Hoy, A. (2007) The differential antecedents of self-efficacy beliefs of noviced and experienced teachers. *Teaching and Teacher Education*, 23(6), 944-956.
- Türk, Ö. (2008). *İlköğretim sınıf öğretmenlerinin öz yeterlikleri ve mesleki doyumlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uysal, İ. ve Kösemey, S. (2013). Öğretmen adaylarının genel öz-yeterlik inançlarının incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 217-226.
- Ülper H. ve Bağcı, H. (2012) Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine dönük öz yeterlik algıları, *Turkish Studies*, 7(2), 1115-1131.
- Yaman, S., Koray, Ö.C. ve Altunçekiç, A. (2004). Fen bilgisi öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinin incelenmesi üzerine bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (3), 355-364.
- Yaşar-Ekici, F., Can, B., Yaman, E., Yavaş, M., Ramadan, Ş. ve Can, T. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlik inançları. *Uluslararası Yüksek Öğretimde Yeni Yönelimler Kongresi (12-13 Nisan 2016) Bildiri Özetleri Kitabı*, 23.
- Yenilmez, K., ve Kakmacı, Ö. (2008). İlköğretim matematik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öz yeterlilik inanç düzeyleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi. Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 1-21.
- Yeşilyurt, E. (2013). Öğretmen adaylarının öğretmen özyeterlik algıları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(45), 88-104.
- Zararsız, N. (2012). *İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının incelenmesi: İstanbul-Sultanbeyli ilçesi örneği*. (Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

